

גליון אלף תי"ט	
פרשת וירא	
ט"ו חשוון תשפ"ה	
דף היומי:	חפץ חיים:
ב"ב קמ"ד	כלל ד-ט

צדקים נתיבות

ליקוט דברי התעוררות בעניני תורה ותפלה ועבודת השי"ת

סוף זמן קריאת שמע:

י-ם וביתר א' 7:59 ב' 8:43
ב"ב וב"ש א' 8:00 ב' 8:45
מודיעין עי' א' 7:59 ב' 8:44
ק"ג ועמנואל א' 8:00 ב' 8:45

סוף זמן תפילה:

י-ם וביתר א' 9:07 ב' 9:37
ב"ב וב"ש א' 9:09 ב' 9:38
מודיעין עי' א' 9:08 ב' 9:37
ק"ג ועמנואל א' 9:09 ב' 9:38

הזמנים הועתקו מלוח "ליכות יום"

בנתיבות הצדיקים

אמ"ק ומאמרים מהרה"ק רבי יעקב מהוסיאטין זי"ע - ליומא דהילולא ח"י חשוון (תשי"ז)

א. ע"י הרהור תשובה ביומא דהילולא יש לצדיק עליה: האורח לחיים בפירושו על אבות מביא בשם המגיד הגדול זצוק"ל ביום הלולא של צדיק אם מדברים ממנו ואחד מן המסובין יש לו הרהור תשובה מתעלה לעולם יותר גבוה ועושה טובה לאלה שמדברים ממנו. (חקת תרח"צ)

ב. מעלת ספור שבחי צדיקים: הרמב"ם בפירושו למס' אבות (פ"א) מחלק את הדבור לחמשה חלקים, את הדבור בשבח הצדיקים הוא קורא "הדבור האהוב" ועוד ראיתי בשם ספר "לבנת הספיר" (דפוס ירושלים דף מג עמוד ד' להרב ר' דוד בן הרב ר' יהודה החסיד זצוק"ל) זה לשונו: מצוה גדולה לשבח את הצדיק, דכתיב "אמרו צדיק כי טוב" - שבחו את הצדיק מלשון האמירך היום ראוי הוא ורצוי לדבר בשבח הצדיק בכל פעם שיש הזדמנות לכך, אולם לזכור ולדבר בשבחו ביום ההילולא שלו - זהו מנהג קדמון (עי' יבמות קכב ריע"א - תילתא ריגלא רש"י שם) אכן - את כ"ק מו"ר חותני ז"ל לא שמעתי בשום פעם - (ביום ההילולא הראשון של כ"ק ח"ז ז"ל כבר הייתי בהוסיאטין) מספר בשבחו של אביו ז"ל ביום ההילולא שלו, בלי ספק נהג ח"ז ז"ל גם הוא כן, אמנם הם לא דברו בשום פעם בשבתם אל השולחן עם החסידים, אכן גם החסידים הראשונים המצוינים, שזכו להדבק בו ולהסתופף בצל קדשו, תכף אחר הסתלקותו של הרוזני זצוק"ל, כאשר העתיק דירתו לעיר מקולינצה - גם הם נמנעו מלספר בשבחו, ידעו, כי אי אפשר לבטא בשפתים את אשר ראו והרגישו, ולא רצו לדבר, פן ימנעו את הדמות, החסידים ההם וכו'...

את החסידים ההם אני קורא "חסידים הראשונים" וכאמור, אכן המה מנעו את עצמם מלספר בשבח רבם, כל המשבחו היה בעיניהם בחסר טעם, וכי צריך להודיע שהשמש זורחת? - וגם אני היותר נעים היה לי, להסתפק בברכה או בתפילה: זי"ע ועל כל ישראל.

אולם הדור הישן איננו והרבה מאוד הולך ונשכח וכבר יש הכרח לקיים את המנהג וכו'. (ל"ז בעומר תשי"א)

ג. ע"י שנפנה מעשי עצמינו לטוב נכריע גם את כל העולם: אבל לע"ע מה לעשות? השאלה הזאת נשאלתי בבואי השנה ירושלימה, והשיבותי, לשנות את מעשיהם של החפשיים לא אפשר לנו, כי אין לנו השפעה עליהם, אבל על עצמנו יש לנו השפעה, הבה ונהיה הולכים ומתחזקים באמונה, הולכים ומשתלמים באהבת תורה ויראת שמים, במוסר ובקדושה - ונכריע את כל העולם לכף זכות, עד אשר נזכה בעזרת השי"ת לגאולה השלימה. (י' אלול)

ד. העיקר הוא היקרא ובלעדיה אין חשיבות לתורה: ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך - מה מכון במלה ועתה, שבפרשה הקודמת מסופר במתן תורה שנתראה הקב"ה ונתנו לחות שניות - לכן כתיב ועתה, כי יש בידכם התורה - מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה, כי בלי יראה אי אפשר להכנס בפנימיותה של התורה.

כאמור רבה בר רב הונא (שבת לא) כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזר שנסור לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו בהי עייל אפשר להיות גאון חריק מפולפל, אבל בלי יראה עומדים - עומדים למרות כל זאת בחוץ מכריז ר' יאיר חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד וכו'...

בין התלונות שהביאו המתנגדים נגד תלמידי המגיד זצוק"ל היתה גם זו - החסידות בצורתה הנוכחית גורמת לבטול תורה [נסיעות, השגת מוחין, מסבות, ספורי מעשיות] תלמידי המגיד לא - המשך בעמי ב'

כי פשוט הוא, שמתוך לימוד ספרי יראים ומוסר יבא האדם אל התמדת הלימוד, ויכנסו בלבו יראה גדולה מליך בטר

אף רגע אחד מחמת יראת הבורא ב"ה שתקוע בלבו בתמידות, ממה שרואה בהם מהעונש הגדול של הולכי בטר ומהשכר הגדול של עובדי השם ית"ש ולומדי התורה בתמידות.

וזה מבואר בזה"ק, שחיוב על האדם לחקור ולשית את לבו לידע מעונש העולם העליון. וז"ל בז"ח (ד' נ"ו ע"ב) [תרגום]: החכמה שהאדם צריך לדעת אותה, אחת, לדעת ולהסתכל בסוד אדונו, ואחת, לדעת את עצמו, שידע מי הוא, ואין נברא, ומאין הוא בא, ולכן ילך, ותקון הגוף איך מתתקן, ואין הוא עתיד לבא בדן לפני מלך הכל, ואחד, לדעת ולהסתכל בסודות הנשמה, מה היא נפש זו שבו, ומאין באה, ועל מה היא באה בגוף הזה, שהוא טפה סרוחה, שהיום כאן ומחר בקבר, ואחד, להסתכל בזה העולם ולדעת העולם שהוא נמצא בו, ועל מה יתתקן העולם, וכו'...

הרי מבואר שחיוב על האדם לחקור ולידע הדין והעונש של עולם העליון, כמ"ש ותקונא דגופא האיך אתתקן והאיך איהו זמין למיעל בדינא קמי מלכא דכלא, וכז"ל ימצא האדם בספרי יראים ומוסר. גם בלימוד ספרי יראים, יבוא האדם ג"כ למזריגת החסידות בכל עניני עבודת ית"ש, וגם למדות ישירות ומנהגים ישרים שנמצא בספרי יראים.

לכן חיוב גדול מאוד ומאוד על האדם, בלימוד ספרי יראים ומוסר בכל יום בשעור קבוע, יותר משאר הלימודים, וגם האר"י ז"ל מזהיר מאוד לאדם שילמוד בכל יום ספר יראה ומוסר, ולא יעדר אף יום אחד מלימוד זה, ובדאי מהראוי להאריך בהערה זו מאוד, אך גדר בעדי אהבת הקיצור, ודי בהערה זו. (יסוד ושורש העבודה שער ר פרק ג)

ו. יקבע שיעור לימוד בספרי יראים ומוסר ויתחיל מס' ראשית חכמה וילמוד על הסדר, עד שיסיים כל ספרי יראים ומוסר הנמצאים, ואז יתחיל עוד מראש על הסדר, ולא ימוש מפ"ך כל ימי חייו, ורואי לאדם לחקור ולדרוש מאנשי מכירו ויודעו, על איזה ספרי מוסר הנמצאים אצלם ולשאול מהם ללמוד אותם בכדי שיוכל לבוא לו איזה מוסר חדש או איזה הנהגה ישרה מהם, כמאמר החכם מכל אדם (משל ב, ד): "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה'". (שם)

ז. כוונת הלימוד: קודם לימוד ספרי יראים, יכין קודם לימודו בזה"ל: הריני רוצה ללמוד ספרי מוסר ותוכחה, כדי שיכנסו בלבי יראת הבורא ב"ה ושלא אטה מעבודתו ומקיום מצותיו הקדושים ימין ושמאל, וכונתי בלימוד זה לקשר נפשי אל שרשה ולעשות תיקונים גדולים בעולמות העליונים, ועיקר כוונתי לתת בלימוד זה נחת רוח גדול ליוצרי ובוראי ברוך הוא וברוך שמו, לשם יחוד וכו', ויהי נועם וגו', ע"כ. (שם פ"ד)

ח. מדברי כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע באור ליום חמישי פרשת ויגש ג' טבת תשי"ח, הלילה האחרון לשהות רבינו הק' בעיה"ק ירושלים, נכנסו אל הקודש פנימה בחורי ואברכי הישיבה ובראשם ראש הישיבה הגאון החסיד רבי יהושע העשיל ברים זצ"ל, לקבל ברכת פרידה ולשמעו דברי חיזוק והתעוררות.

רבינו הק' שאל את תלמידי הישיבה, אם לומדים בצוותא ספרי חסידות מלבד סדרי הלימוד הקבועים בישיבה, השיבו לפניו, כי בליל שיש לומדים המה בידך בספר אור החיים הק', רבינו הק' פנה לראש הישיבה שהקדים והכניס את תלמידי הישיבה לפניו, והוא עצמו נעמד מן הצד, ואמר בצחות: "בדיני נפשות מתחילין מן הצד, כעת הוא בחינה של דנים דיני נפשות, כי הרי מדברים בעניני הנפש", ראש הישיבה נגש לפני רבינו הק' ונענה, כי נקבע בסדר הישיבה שהתלמידים ישבו בחבורות קבועות פעם אחת בשבוע ויעסקו בלימוד הספר "חובת הלבבות", וכל חבורה קבועה לעצמה תקנות שונות, רבינו - המשך בעמי ג'

לקט אמ"ק והתעוררות בענין לימוד ספרי מוסר וחסידות בקביעות (ג)

א. תבלין היצה"ד: וצריך האדם לקבוע לו עת ללמוד ספרי מוסר בכל יום ויום אם מעט ואם הרבה, כי הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, ותבלין היצר הרע הוא תוכחת מאמרי חז"ל. (משנה ברורה סימן א' ס"ק י"ב) [ועיין בשעה"צ שם ס"ק כו שציין לדברי הברכי יוסף וח"א בהל' יוה"כ עי"ש שכתב שהוא יותר חיוב מלימוד משניות].

ב. גודל חובת הלימוד המציל ומונע האדם מחטא: כותב הגה"ק ר' יונתן אייבשיץ זי"ע: אבל אהובי בני ואחי, כבר אמרתי לכם זה כמה פעמים, כי לחדול הרע צריך הכנה קלה והיא טובה עד מאוד, כמו הרופאים שנותנים לאדם לאכול כל יום בתמידות בבוקר וערב משקל איזה רעין מסמים ומרקהת לחץ, וזה טוב לו יותר משימתין עד שיחלה ואח"כ ישתה רפואות לרוב, שהן כחרבות לגוף מבבללות הטבע.

וכן מי שבשם ישראל יכונה, החיוב עליו לקרות בכל יום ערב ובוקר איזה דפים מספרי מוסר אשר הם תודה לאל רבים בדפוס, ומהקדוש לה' ספר ש"ה, אבל יקרא בו מ"ש בתוכחת מוסר, ולא מ"ש בדרשות, וכו'. וכן חובה כאשר עשיתי זה אשתקד, ובלי נדר עוד דעות לעשות בזמן הזה, ללמוד עם תלמידים בחורים ובעלי בתים טרם פותחי ללמוד עמם שיעור בגמרא או פוסק, ללמוד עמם דף א' משל"ה, למען ידעו כי לא המדרש עיקר אלא המעשה, ולא יהיו בער"ה בחורים נעדרים מיראה והולכים אחר הבל עולם, כמאמר יצר הרע שמח בחור בילדותו וכו'.

והאיש אשר אלה לו לומד יום ביומו בספרים הנ"ל, אזי יבין כמה חטא לנפש וכמה רעות שעשה, ויהיה חרד לדבר השם בסור מרע ועשה טוב. (יערות דבש דרוש יב עמ' רכה)

ג. והעיקר כאשר אמרתי מאן גבר בעי חיי, יתמיד יום ביומו בספר תוכחת מוסר וכו', ואפי' נשים ובתולות חובה עליהם לקרות בכל יום מספרי מוסר הנדפסים בלשון אשכנז וכו', ואם תעשו כן, מובטח אני שיהיה לכם נפתח על שורשי היראה, לירא את פני ה' הנורא, ולא בקל תחטאו בשאט נפש. (שם עמ' רלג)

ד. עוד כותב הגה"ק רבי יונתן אייבשיץ זי"ע: הזמן היקר אצלי ביותר הוא הזמן שאני דורש דברי תוכחה ומוסר: מעידי עלי שלא יחשב בכל ימי חיי הבל שום זמן מהזמנים כ"כ ליקר וחפצי בו, כמו שעה שתיים אלו שאני דורש לכם דברי תוכחת מוסר, דזהו חלקי וחפצי וישעי מכל הימים אשר אני חי על האדמה.

כי במה יתרצה עבד נבזה וחדל אישים כמוני, אשר מריתי דבריו ויקום בי כחשי, אם לא בעשות כזה להשיב רבים מעון, ואולי אבנה גם אנכי וירצה ה' פעלי.

וכן גם אתם השליכו רוע שאור המכאוב וסילון הממאיר, לבלות תכלית ויקר הנבראים, שהוא הזמן, בתווה והבל, לא כן חלק יעקב, יש לנו תורת אמת ומשפטים צדיקים להתמיד בהם, וכו' ומה לא לילך בטר ולהתוצץ, הלא כל שעתא ורגע יחשוב כאילו הוא אחרון. (שם)

ה. ע"י ידע עונש העולם העליון ויכנס בלבו יראה מלבטל הזמן והתעוררות להתמדה בתורה: ...תחלק שעות היום על כל לימודי תוה"ק, גם על גמי ופוסקים וקבלה ומדרשים ואגדות וספרי יראים ומוסר, כי כל אחד מאלו הלימודים הוא צורך גדול אל האדם להערת עיניו, כי לא הערה זו כהערה זה, וכו'...

והערה מספרי יראים ומוסר, הוא ידוע ופשוט, שמהתמדת לימוד בהם יבוא בלב האדם מטע נעמני היראה מאוד ויראת ה' תוסיף, וזהו ג"כ עיקר בריאת האדם בעוה"ז השפל, כמפורש בתורתנו הקדושה ע"י עבדו נאמן ביתו, באמרו (דברים י, יב): "מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך" וגו', ועוד כמה פסוקים המורים מהם כיצא, ודבר זה אין צריך סה"ד לתומכו,

אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר (יח, כד).

אמת, זה, אמר אדמו"ר זלה"ה [אדה"ה מטשורטקוב], פעם אחת, בעת שדבר בהיכל קדשו ממדרגות הצדיקים בדור שעבר, עד שהגיע לדבר מהרב הצדיק הקדוש מסטרעליסק זצלה"ה, ושאל אם נמצא שם אחד שיועז איזה דיבור מהרב הצדיק הזה, והשיב איש אחד, שפ"א ישב הרב הקדוש מסטרעליסק בשולחנו, ואמר בהתלהבות גדולה, **"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"** (תהלים קיט, יח), ואח"כ אמר הה"צ מסטרעליסק, לא הפסוק הזה הוא בענין, גל עיני, שבעת הבריאה ברא הקב"ה אור גדול כדי שיוכל כל אדם להסתכל מסוף עולם ועד סופו, ולא יהיה שום מסך המבדיל החוצץ בין ראית העין, אך אח"כ גזר הקב"ה את האור הזה, לכן ביקש דוד המלך ע"ה "גל עיני".

כי הלא פליאה גדולה, מהיכן מציאת הכח הרוחני הזה לראות כל הדברים בעין הגשמי אשר בו לובן ושחור, והלא העיקר הוא אך כח ה', אשר נתן בעינו של אדם כל הראות, ורק יש להעין מסך המבדיל, שלא יוכל לראות מבעד להמסך הזה למרחוק, יותר משיעור המוגבל בו.

ולכן ביקש דוד המלך עליו השלום גל עיני, שתתקן ממני את המסך המבדיל הזה, כדי שאוכל להביט נפלאות ולא יהיה שום מסך המבדיל, הלא מתורתך, רואה אנכי כי בעת הבריאה, לא היה שום דבר חוצץ ומבדיל בין העין והאור, ע"כ דברי קדשו של הקדוש מסטרעליסק ז"ע.

והנה, תמיד הוא לפלא בעיני העולם, שכמה אנשים אשר בעת שתבוא עליהם רעה ח"ו, יסעו אל הצדיקים בבקשות ותחנונים שיתפללו הצדיקים עליהם ויושעו מצרותיהם, ועכ"ז אנו רואים כמה פעמים שלא ימצאו ישועה ועזרה ולא נענו הצדיקים בתפילה עליהם. ולכאורה אין מובן, הא מצנינו (מ"ק טז) שרק הקב"ה גוזר וצדיק מבטל.

אך האמת הוא שהרעה הבאה על האדם ח"ו היא טובה מוסתרת, כי מפי עליון לא תצא הרעות (איכה ג, לח), ובוודאי היסורים האלה הבאים על האדם המה לתכלית טוב ותיקון בשרשו, ואך טח מראות עיני בשר את הטובה הגנוזה בתוך היסורים האלה, וכנסועו הבעל יסורים הלאה להצדיק, באמת יש כח ביד הצדיק לבטל הרעה האצת בשבוא על האדם הזה, אך הצדיק בעצמו יודע את הטובה אשר יצמח מזה, כמאמר הכתוב (עמוס ג, ח) **"ה' אלקים דיבר מי לא יבא"**, ר"ל ה' הוא מדת הרחמים, אלקים הוא מדת הדין, היינו, שמדת הרחמים בחינת הוי', מסכים למדת הדין בחינת אלקים, לשלוח דינין ח"ו על איזה אדם, מי, היינו הצדיק שנקרא מי, לא יבא, ר"ל, בכח הצדיק לבטל ולומר "לא", שלא יהיה הדבר, "יבא" מלשון ניב שפתים, רק כתיב (עמוס ג, ז) **"כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים"**, ר"ל, שלא יעשה ה' מדת הרחמים, אלקים מדת הדין, "כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים" שמדוע הש"ת להצדיק הדור המסתכל באספקלריה המאירה, את התכלית הטוב שיצמח מהדין והרע הבא על האדם, כדי שלא יתפלל הצדיק הדור עליו ולא יבטל את הגזירה, כמאמר העולם מען שטעלט דעם גנג פאר די טיר [מעמידים את הגנג כשומר הדלת].

אך זה הדבר לא שייך, רק אם בא אל צדיק הדור, שיוכל להסתכל בשרשו מראשו ועד סופו, ולכן אינו רוצה לבטל הגזירה לכל יגורם ניגוד לתכלית התיקון בשרשו שלו, אבל כשבא אל צדיק שאינו במדרגה זו, שיראה בעיניו פיקוח מראש מקדם השייך לשרוש נשמתו, ואינו מבין כל זה, והוא מתפלל ומפציר בתחנונים לפני הקב"ה שיבטל את הגזירה מעל האיש, יוכל היות שיפועל בתפילתו, והקב"ה עושה לו רצונו והדינים בטלין ממנו לעת עתה.

זה הוא הענין שמצינו באברהם אבינו ע"ה, שהתפלל על דוהו שחש חשש צדיקים בתוך העיר" (בראשית יח, כד), ר"ל, שהוא בעצמו לא יוכל להתפלל על הצלת סדום, מחמת שראה הטובה הצפונה בזה לשרוש נשמתם, אבל אולי יש חמישים צדיקים, הקטנים ממדרגתו, שלא ידעו ולא יכינו כל זאת, וממילא יוכלו להתפלל ולבטל הגזירה לעת עתה.

ובספר רצון ישראל הוסיף, שאחר שאמר אדמו"ר ז"ע דיבור זה, פנה אל הקהל הסובב אותו, ואמר בלה"ק: **זה נאמר נגד הצדיקים אשר להם מראים ומגלים טעמי הגזירה, אבל אתם החסידים, [שאינכם בגדר עבדי הנביאים] צריך שתהיה היכולת בידכם לבטל גזירות רעות להפכם לטובה, שהרי אתם, אינכם יודעים טעם הגזירה.** (דברי דוד לקוויס - הפערת וישע)

על פני האדם ניכרין פגמיו וע"י "שבת" וזכה לפנים של קדושה וענין ראות פני צדיק

ויאמר אל תבט אחריו וגו' (יט, יז) ותבט אשתו מאחוריו ותהי נציב מלח באו"ח ז"ל.

וכתב שם באו"ח ז"ל: אל תבטי אחריו, הטעם כי הכרת פני האדם תענה בו מה פעל, לזה לא יחזור פניו למול העיר כי

שם המשחיתים ויכירו בו סימן התייבוב ואין לו זכות לינצל מהם וצא ולמד מה עלתה באשתו עכ"ל.

וז"ל הרה"ק ר' יצחק מהוסיאטין בספר שו"י יצחק: אדמו"ר הזקן מטשורטקוב ז"ע סיפר: עבריו גדול שעבר עבירות חמורות בא לפני הרה"ק רבי מרדכי מטשורטקוב ז"ע שוירה לו דרך תשובה על עוונותיו, ויאמר לו, הנני כבר זקן מדי בשביל למצוא לך תיקון וסדר תשובה סע אל ב"א הרה"ק מרוזין, והוא יוכל להושיעך, בבואו לרוזין נכנס אל הס"ק לספר מסורת בואו, נתן הס"ק ענין בו, ואח"כ צוה עליו **שיאמר כל התפילות והברכות מתוך שידור דייקא, ושכל יום יבא לפניו וישתדל לראות את צורתו הק', וסיים הרה"ק מטשורטקוב: ע"י הנהגות אלו שב יהודי זה בתשובה שלימה על כל חטאיו, עד כדי כך שהיה אח"כ בעל מדרגה.**

את גודל ענין ראית פני הצדיק, אפשר להסביר ע"פ המובא בספה"ק (ראה ביד הזהב פ' בראשית) עה"פ (בראשית ד טו) וישם ה' לקין אדם, ובמדרש תנחומא (בראשית י) איתא: **אות שבת נעל בפניו.**

וביאור הדברים דכידוע כל הפגמים של האדם נראים בפניו, אך לאו כל אדם יכול לראותם, מלבד הצדיק שבכוחו לראותם, אבל אם אדם זוכה ושומר את השבת כראוי, אזי מקבל הארה חדשה וזוכה לפנים של קדושה, כדאיתא (בר' יא, ב) אינו דומה מאור פניו של אדם בשבת למאור פניו בימות החול, וזה שאמר הקב"ה לקין (בראשית ד, ו) למה חרה לך ולמה נפלו פניך, והיינו דהפגמים נכרים על הפנים.

[וכן] איתא באו"ח הק' (בראשית יט, יז) שעל כן צוה המלאך ללוט: אל תבטי אחריו, כדי שלא יכיר המלאכים - שבאו להחריב את סדום - בפניו את פגמיו, ועל כן כאשר - ותבט אשתו מאחוריו, ותהי נציב מלח, כי הכיר בפגמיה.

ובשבת קדש כאשר האדם מקבל עליו קדושת השבת קודש, נמחק העוון והפגם פגמיו, על כן אנו מבקשים: "פני שבת נקבלה, כלומר, שזוכה לפנים של שבת ויוסרו הפגמים מאתנו.

וזהו שאמר קין: והיה כל מוצאי ירגני, כי הכל יכירו פגמיו, כדאיתא (תנחומא בראשית ט) שהבהמות והחיות הכירו בפגם שנעשה בו מחמת חטא הריגת הבל, על כן וישם ה' לקין אות לבלי הכות אותו כל מוצאו.

ועל כן אמר חז"ל **שהמשך עליו קדושת שבת, וזה "אות שבת נעל בפניו" ואות זה הועיל לו כדי שלא יכירו פגמיו, וכידוע שהצדיק הוא בבחינת שבת** (זוה"ק צו כט) **ולכן ההסתכלות בפניו, נותנת אותותיה באדם כמו השבת.**

(צ"ח יצחק ג' משון עמ' יט - כ)

מדרגת הצדיקים עבודה בפנימיות ללא חיצוניות בבחי' בקרב קדושים תתהלל

ותאמר אל אשה הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש הוא עובר עליו תמיד (הפטרה לפ' וירא).

...וזהו כוונת מאמרו של הצדיק מרוזין זצ"ל ותאמר אל אשה הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש הוא עובר עליו תמיד ופרכינו (ברכות י) מנא ידעה רב ושמואל חד אמר שלא ראתה זבוב עובר על שלחנו וחד אמר שדין של פשתן הציעה על מטתו - ושאל הצדיק מאי קושיא היא מנא ידעה [וכי קשה כל כך להכיר את הקדוש הלא בודאי שמעה את צעקתו בתפילה וכדומה] האמנם לא יכלה להכיר זאת בתפילתו וכדומה.

והשיב אנו אומרים בפי ישרים תתרום ובשפתי צדיקים תתברך ובלשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל, כל הגדול מחברו יותר צנוע מחברו ועבודתו יותר פנימית היא, כי הוא מגביר קולו בתפילתו או נאנח או מניע ידו רק אז כשהוא מוכרח מצד חוץ ההתרגשות או התלהבות - ולכן הישרים, זהו המדרגה הראשונה, בפייה מהללים כלומר מגבירים קול, צדיקים - מדרגה יותר גבוהה - בשפתותיהם תתברך, כאשר כתוב בחנה שפתיה נעות וקולה לא ישמע, ובלשון חסידים - מדרגה יותר גבוהה - תתקדש, כי הלשון יותר פנימי מהשפתיים - ובקרב קדושים תתהלל [המדרגה היותר גבוהה] ולכן כאשר אמרה איש קדוש עובר עליו פרכינו מנא ידעה כי הקדושים מצניעים לכת עם ה' כי הם נשמרים מכל דבר מיותר שאינו מתאים לפנימיותם.

וכמו שהשיב אמר"ר [הרה"ק ר' יצחק מבאהוש] לחסידי קאסוב בזאבלטוב ששאלוהו מדוע אינם שומעים ממנו אנחות כאשר הן נשמעות מן המנחת חנוך, ענה להם: **אילו הייתי מוציא אנחה יתירה הנשמעת לאחרים הייתי מוכרח להוציא אנחה על האנחה הראשונה.**

והנה אלה הן מדרגות לא בשביל כל אדם ועל אנשים לדעת כל המקדש עצמו מעט מקדשין אותו והרב (יומא לט).

(אהלי יעקב לפ' קדושים)

יכלו להסתפק בתרעא (לשון ר' ינאי בשבת) לבד, התנהגותם שהמתנגדים ראו בה בטול תורה היתה באמת בנין הדרתא (לשון ר' ינאי). (עקב תשא)

ה. רצון הוציא להביא האדם לידי יאוש וצריך להתחזק שע"י מצוה אחת אפשר להכריע עצמו לכף זכות: העבודת ישראל כתב: כל העובר על הפקודים (על מצוות ופקודין דאורייתא זהר חדש שיר השירים) יצה"ר מתאמץ למנוע מן התשובה ע"י יאוש (כבר הרבית לפשוט כל כך שכל הגשרים לשוב נהרסו מאחריו ועשה מה שלבך חפץ למה תירש תרתי גיהנם) וכנגד מזימות היצר האלה יעצו חז"ל קדושין (מי סו"ע"א) לעולם (אפילו אחרי עבירות הייתר חמורות) יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי - עשה מצוה אחת הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וכו'.

וזה מרומז במחצית השקל שהיתה כפרה על עוון חמור מאוד: אל תתיאשו! במצוה אחת בנטיה אחת לצד הטוב תכריעו את עצמיכם לכף זכות, כעין זה פירש הרמב"ם את המאמר במס' אבות (סוף פ"ב) אל תהי רשע בפני עצמך, כי היאוש מפיל את האדם למכמורת היצה"ר ללא תקומה ח"ו, [לכאורה פירוש הרמב"ם עומד בנגוד למה שאמרו ז"ל (מה'ל) אפילו כל העולם יאמרו לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע, אבל יש הבדל בין "רשע" ובין "כרשע", ע"י זוהר משפטים קנב] וזוהי היתה טעותו של אחר, ר"מ אמר לו חזר בך והוא השיב כבר שמעתי מאחורי הפרגוד שובו בניים וכי חוץ מאחר וכי, אולם - כך אמר בעש"ט הקדוש ז"ל - לו היתה לאחר הבנה נכונה היה מבין, כי הבת קול, הוא נתן לו האפשרות לעשות תשובת המשקל ולתקן הכל, וכו' (שקלים רמצט)

ו. ע"י מצוות שבין אדם לחברו יכול להשפיע על חבריו לקיים המצוות: אמרו ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, לפי התולדות אין הכוונה דווקא גדולים בשנים וקטנים בשנים, כי אם גם על גדולים באמונה וקטני אמונה, חובת הגדולים באמונה היא להשפיע על קטני האמונה, בזהירות במצוות שבין אדם לחברו אפשר להשפיע ביותר וזהו שאמר רב (יומא פו) היבא דמי חלול ה', כגון אנא, אי שקילנא בשר מטבחי ולא יחיבנא דמי לאלתר. (אמור תשא)

ז. א"א לקיים אהבת ישראל בלא אהבת השי"ת: אכן לר"ע יסוד אחד לכל התורה כולה: דכלל הגדול "ואהבת לרעך כמוך", כי בו נכלל גם אהבת ה' יתברך, כי הקב"ה נקרא גם הוא רע [לישראל], כמו שכתב רש"י (משלי כז) רעך ורע אביך אל תעזוב, הקב"ה שנקרא רע לישראל (תנחומא יתרו צה) רעך זה הקב"ה (על הפסוק במשלי כז).

וזהו שאמר הכתוב ואהבת לרעך כמוך - אני ה' גם אני רעך, ומצאתי אח"כ שרחו"ז ז"ל בשער הפסוקים מפרש גם הוא את הכתוב כך.

אולם הכלל הגדול הזה שהוא בבחינת רגל אחד לכל התורה כולה אינו יכול לעמוד כי אם על האמונה וזהו שאמרו ז"ל בא חבוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה, אהבת רע טהורה ואימיתי לא תתכן אם אינה כוללת בתוכה אהבת ה'.

ותנאי הקיום של שתיהן היא האמונה בה' זה אנו רואים בתנועות הסוציאליזם אשר התפתחו במשך מאת השנה האחרונה כולן נוצרו בשם אהבת האדם (בעל הרושש מצא את הפועל, אוכל פרי עמל אחרים), אבל "אהבת האדם" אשר יוצרין דגלו בשיטה לא היתה משולבת עם אהבת ה', כי אם בשנאת הדת והאמונה, ומה הן התוצאות? זאת ראינו בארצות שרעונים יצא אל הפועל: רצח ואכזריות, כך הוא פרצופו של ואהבת לרעך כמוך, בלי האמונה כי "אני ה'", (אחריו תש"ז)

ח. מנהג חסידים בסיום הש"ס: פ"א אצלנו לא היה המנהג לדרוש בסיום הש"ס רק היו שותין לחיים (ע"י קרובי). תחת תפילת יגיע, לקח [לעקעק] טוב) ומאחוריו **"יזכנו ללמוד תורה לשמה ולקיימה מתוך הרחבה גם היו עושין משתה אח"כ"** זה הכל.

אולם איתא במ"ר וירא עליית לקרנא הלך בנימוסיה ולא אעבר על דברי חברי אשר הזמינו אותו לומר דברי תורה.

הן המנהג פה לנעוץ סוף הש"ס בהתחלה, לדעתי כוונת המנהג היה להביע: לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד - התורה היא סוף וקאשר מרבים ללמוד רואים שעין עומדים מבחוץ וצריך להתחיל עוד הפעם - לפי זה היה די לסיים מסכת נדה ולהתחיל מס' ברכות אבל מוסיפין תבלין ונועצים סופה בתחילתה ומראים ששני העינים אשר לכאורה זרים הם זה לזה, שייכים להדדי זוהי אומנות בלי ספק, עכ"פ אומרים היו, ומכיון שר' יוחנן אמר במסכת ערכין דף טז שלא ישנה אדם מאומנות אבותיו - אומנות אבותי היא - כפי שידוע לכם חסידות, ולכן אנסה בפעם הראשונה לנעוץ סוף הש"ס בתחילתה באופן שיהיה וידא רעוא דאימא מלתא דתתקבל. (י"ט כסלו תרנ"ז ע"ש מ"ש)

הק' הוסיף לשאול, אם לומדים גם בספר "ראשית חכמה", ונענה ואמר: "ראשית חכמה יראת ה'", ושוב הוסיף רבינו הק' לשאול, אם לומדים בספר "מסילת ישרים", והשיב ראש השיבה שיש תקנה בכל חבורה ללמוד בכל יום "מסילת ישרים", נענה רבינו הק' ואמר: "דער איבערשטער זאל העלפן, איר זאלט לערנען די ספרים, און זיי זאלן איין לערנען", והוסיף בדברי התעוררות, בעניני תפלה מתוך הסידור והזהירות שלא לדבר בעת התפלה, לימוד מוסר ולימוד שני סעיפים בשו"ע בכל יום.

ואכן לאור גודל ההתעוררות שהשיע והרעף רבינו הק' על תלמידי השיבה, נערך ונכתב ע"י ראש השיבה זצ"ל מכתב התחיבות בו נכתב בין היתר: בהתאספנו יחד לטכס עצה להתחזק ולעלות במעלות התורה יראה וחסידות, וביחוד אחרי ש"ק אדמו"ר שליט"א השרה עלינו מרוח קדשו והרבה הרבה דיבר מהתמדת התורה וחיוזק ביראה וחסידות, הוחלט אצלנו שכל א' מאתנו הח"מ יקבל ע"י בל"ג ללמוד שיעור שו"ע ושיעור מוסר בכל יום וכו', כן הוחלט שכל א' יתוודע בתוך החבורה שלו ולהתבונן באמת לחיזוק התורה יראה והחסידות - וע"י באעה"ח תלמידי השיבה, (נדפס בס' ישראל בתפארתו עמ' 205. עי קובץ תפארת ישראל ביקורו של כ"ק אדמו"ר ז"ע בשנת תשי"ח)

ט. סיפר כ"ק אדמו"ר ז"ע, שפעם נכנסו בחורי אנ"ש תלמידי ישיבת תפארת ישראל קאמניץ - פודולסק לקודש פנימה לאביו הק' אדמו"ר הפחד יצחק" מבאי"ן זצוק"ל, ושאל אותם באיזה מסכת הם עוסקים, וענו כי לומדים המה פרק חזקת הבתים, נענה אבי הק' ומוסר להם, לימוד דף גמרא בפרק חזקת הבתים איז דער בעסטער מוסר ספר. [גה"ח כ' כ"ק אדמו"ר ז"ע בשנת תשי"ח]

אדר תשמ"א סיפר, זכורני כשנכנסו האברכים אצל אדמו"ר ז"ע דיבר בענין לימוד מוסר ואמר הגם שאבי זצ"ל אמר שפרק חזקת הבתים הוא ספר מוסר טוב בב"ז צריך ללמוד גם ספרי מוסר, וביאר ר' נטע אמ"ק אלו, כי כמו שהלומד פ' איהו נשך ודאי יודע יסודי ה"ל רבית עכ"ל להלכה למעשה איך צריך לנהוג צריך ללמוד גם שו"ע ה"ל רבית, וכן בשאר ענינים, עד"ז נאמר גם כי איך שבגמ' נמצאים עניני היראה והעבודה בפירוט או ברמז ולדוגמא מ"ש רבינו כי לימוד חזקת הבתים הוא גם מוסר ספר כי לומדים מזה שהעולם אינו הפקר ויש בעה"ב לעולם וכו' וכן מבואר שם עניני שמירת עינים ועוד וכן בכל פרק שבש"ס מבוארין ומרמזין עניני יראה ומוסר וכו'... אבל עכ"ז השו"ע להלכה למעשה הוא הלימוד בספרי מוסר עצמם].

י. לימוד ספרי מוסר וחסידות מעוררין בנו יראת ה' ורעותא דלבא: ס'איז גרויסע טעג יעצט די טעג פון שובב"ם וואס מקען אויפטאן געוואלדיגע תיקונים דורך אונזער עבודה, ווי דער אפטער רב ז"ע שרייבט אז דער עיקר עבודה וואס דארף זיין די טעג מיט וואס מקען אלעס מתקן זיין, איז תורה ותפילה וצדקה, נאר ער פירט אויס אז אלעס דארף זיין ביראת ה' וברעותא דליבא, ברצון הלב, דאס דארף מען טאקע מעורר זיין ב"י זיך, יראת ה' ורעותא דליבא, ווי אזוי איז מען דאס מעורר, אז מלערנט חסידישע ספרים, ספרי מוסר, ספרי יראה, די הייליגע ווערטער זייערע איז אודאי מעורר ב"י יעדער אידי יראת ה' און רעותא דליבא.

ס'איז באוואוסט וואס מ'דערציילט פון רבי ישראל סאלנטער, - ער האט דאך אסאך געטאן וועגן מוסר, לערנען מוסר, איימיצער האט איהם געפרעגט אז פון דעם גאנצן טאג האט ער זייער א קורצע צייט, צוואנציג מינוט א האלבע שעה וואס ער קען לערנען, האט ער רבי ישראל סאלנטער איז אזוי פיל מעורר וועגן מוסר, אבער דער איד האט פארשטאנען אז אויב ער האט נאר די האלבע שעה דארף ער דעמאלטס לערנען גמרא.

רבי ישראל סאלנטער האט איהם גענטפערט דו זאלסט לערנען מוסר, דער איד האט זיך זייער געוואונדערט פארוואס, האט רבי ישראל סאלנטער איהם געזאגט ווייל אויב דו וועסט לערנען מוסר א האלבע שעה וועסטו שוין זעהן אז דו האסט אסאך מער ווי נאר א האלבע שעה צו לערנען.

אזוי איז אויך אז מ'לערנט די הייליגע ספרים, די הייליגע ווערטער פון חסידישע ספרים, מוסר ספרים, ספרי יראה, זעהט מען באמת ווי מ'האלט און וואס מ'האט נאך צו טאן, וואס מ'האט נאך צו פארעכטן, וואס מ'האט נאך זיך צו פארעכטערן, צו וואס מ'דארף נאך צוקומען אין עבודת ה'.

יעדער מענטש דארף דאך צו קומען צו תיקון און זיין שלימות הנפש, דאס איז אונזער תכלית אויף די וועלט, משלים זיין יעדער איינער זיין אייגינער נפש, און אויך זיין חלק הנפש מתוך כללות נשמות ישראל, ס'איז נישט גענוג וואס א מענטש טוהט נאר זיין אייגינע עבודה בין אדם למקום, מ'מוז דאך אויך טאן בין אדם לחבירו, ווייל כלל ישראל צוזאמען איז דאך איין נשמה, די נשמה איז דאך א חלק אלוהי-ממנו, ווי דארט איז דאך אלעס איינס און דאס איז אלעמען מאחד. (אמ"ק אור ל' טבת תשס"ב - ביתר)

להיות בבחי' עפר ואפר

י"ד חשוון תשנ"ט אחר מעריב - יו"ד דהרה"ק רבי אהרנ' מוטרנובין ז"ע הי"ד פ"א: מ'דארף דערמאנען היינט די יומא דהילולא פון רבי אהרנ'יו, ס'איז אויך די יארצייט פון זיין רעבעצין די טאכטער פון רבי חיים אנטניער.

די חסידים בימים ההם האבען איבער דערציילט, וויא ס'איז געווען ב"י איהם נפשי כעפר לכל תהיה, זיין שפלות הרוח איז געווען זייער גרויס, דאס איז די מדה פון אברהם אבינו ואנוכי עפר ואפר (בראשית יח, כז).

שטייט טאקע אין די ספרים אז ס'איז דא ביידע ענינים עפר ואפר, אפר איז אמאל געווען עפעס א זאך און ס'איז פארברענט געווארן, ס'איז געווען א ים און יעצט איז עס גארנישט, עפר איז יעצט גארנישט נאר ס'איז א זאך וואס קען ארויס קומען דערפון עפעס, אלעס וואקסט פון עפר, ס'איז דא א מענטש וואס ער האט טאקע גארנישט און ער האלט זיך קליין ב"י זיך, דאס איז א מעלה, אבער איינער וואס פארמאגט און האט ב"י זיך און פון דעסטוועגן ער האלט זיך ב"י זיך קליין, דאס איז באמת א מעלה, נאר מ'דארף אכטונג געבן אז די שפלות הרוח וואס א מענטש האט זאל איהם נישט אפהאלטן פון צו גיין ווייטער און פון צו שטייגן אין עבודת ה', דאס איז בחי' עפר וואס ס'קען ארויס קומען דערפון ווייל פון עפר וואקסט דאך אלעס, די ביידע דארף זיין ואנוכי עפר ואפר.

ב' חשוון - יום הולדת אדה"ר מכא"נ

פ"א: מ'דארף דערמאנען, היינט ב"י נאכט כ' חשוון איז דער יום הולדת פון דעם אלטן סאדיגערער ז"ע ועכ"י, מ'דערציילט אז א איד איז אריין געקומען צום הייליגן רויזנער און ער האט זיך אויסגערעדט דאס הארץ און זיך אויסגעוויינט אויף זיינע צרות, און אויך בכלל, אויף די צרות פון דעם כלל וואס אידן זענען דעמאלטס אדורך געגאנגען אין רוסלאנד, האט דער הייליגער רויזנער איהם געפרעגט און וואס זאגט דער צאר, האט דער חסיד געזאגט אז דער צאר זאגט, אז ס'איז נאך נישט געבוירן געווארן דער קויל וואס ס'וועט איהם נעמען, האט דער הייליגער רויזנער געזאגט ס'איז שוין יא געבוירן געווארן דער קויל, דאס איז מיין זון אברהם יעקב, הקול קול יעקב, און באמת דער הקול קול יעקב איז נאך געבליבן ביז היינט, וואס דאס איז דאך דער כח התורה ותפילה פון די צדיקים.

דער הייליגער רויזנער האט געזאגט אויף איהם אז ער האט די צוויי נעמען אברהם מיט יעקב, ווייל ער האט אין זיך די מדות פון די אבות, די מידת האמונה פון אברהם וואס ער איז געווען נאך למאמינים, און אויך די מידה פון אמת וואס דאס איז אברהם יעקב, הקול קול יעקב, ווי ס'שטייט תתן אמת ליעקב. די אנדערע מידות פון די צוויי אבות זענען אויך געווען ב"י איהם, אזוי ווי די מידה פון חסד, חסד לאברהם, רבי מאיר ליכט שרייבט דאך וויפיל צדקה וחסד ס'איז ארויס געגאנגען שטילערהייט פון דעם הויף אין סאדיגער, און אויך די מידה פון יעקב, הקול קול יעקב, יעקב אבינו איז דאך געווען איש תם וישב האלים, און אויך דעם אלטן רבין איז דאך באהיינט פון די גדולי הדור וואס דעמאלטס, זיין גרויסקייט אין לערנען. (אור ל' חשוון תשס"ה - לומדן)

ע"י שהשתוקק אברהם למול את יצחק מיד נחשב כאילו מל את יצחק כל הח' ימים

וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים (כא, ד), די ברית מילה פון יצחק אבינו איז געווען די ערשטע מאל וואס מ'האט מקיים געווען מילה לשמונת ימים, ב"י אברהם אבינו מיט ישמעאל שטייט דאך אז די מילה איז געווען בעצם היום הזה, ביים שנצטו ב' ביים מל, אבער די מילה פון יצחק אבינו איז געווען לשמונת ימים, וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים, רש"י זאגט אויף א פלאץ אויף די ווערטער שבעת ימים אז ס'איז לשון שטיינ'א של ימים, א קבוצה פון זיבן טעג, די זעלבע זאך איז שמונת ימים אויך א לשון וואס ס'איז כולל איז זיך די אלע אכט טעג.

דער באר מים חיים איז מסביר, אז בשעת יצחק אבינו איז געבוירן געווארן האט אברהם אבינו א ודאי געהאט א רצון און א השתוקקות צו גלייך מקיים זיין די מצוה פון מילה, נאר ער האט נאך נישט געקענט מקיים זיין די מצוה ווייל ס'איז נאך נישט געקומען דער זמן פון די מילה, דער זמן איז דאך נאר לשמונת ימים, אבער פון דעסטוועגן וויבאלד ער האט געהאט דעם רצון און די השתוקקות צו מקיים זיין די

מצוה ווערט דאס גערעכנט אזוי ווי ער האט מקיים געווען די מצוה די גאנצע אכט טעג, ווייל חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשהא מעלה עליו הכתוב כאילו עשהא, איז ממילא ווערט דאס גערעכנט כאילו ער האט מקיים געווען די מצוה פון מילה במשך די גאנצע אכט טעג.

און מיט דעם איז דער באר מים חיים מסביר די ווערטער וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים, ס'איז כאילו ער האט מקיים געווען די גאנצע אכט טעג די מצוה פון מילה, מיט דעם וואס ער האט געהאט דעם רצון און די מחשבה צו מקיים זיין די מצוה.

ע"י השתוקקות אברהם לקיים הכנסת אורחים נבראו ג' מלאכים: ס'איז דא א ענדלעכע ווארט פון דעם פטער רבי ישראל טשארטקאבער ז"ע, די סדרה הייבט זיך אהן מיט דעם וואס דער אייבערשטער האט מבקר געווען אברהם אבינו, וירא אליה, און חז"ל זאגען אז יום השלישי למילתו היה, לכאורה פון וואו ווייסט מען אז ס'איז געווען יום השלישי למילתו, א ודאי האבן חז"ל דאס געוויסט ברוח קדשם, אבער אוואו איז דאס מרומז אין פסוק.

נאר אויף יעדער מצוה וואס א איד טוהט ווערט באשאפן א מלאך, און אויך פון א רצון הטוב און א השתוקקות צו מקיים זיין א מצוה ווערט אויך באשאפן א מלאך, אברהם אבינו האט טאקע נישט געקענט מקיים זיין די מצוה פון הכנסת אורחים בפועל אין די לעצטע דריי טעג, אבער א ודאי האט ער געהאט א רצון און א תשוקה צו דאס מקיים זיין, און מיט דעם רצון וואס ער האט געהאט צו מקיים זיין די מצוה איז באשאפן געווארן א מלאך, אין יעדער טאג איז באשאפן געווארן איין מלאך, און פון דעם ווייסט מען אז ס'איז געווען יום שלישי, ווייל ס'שטייט וירא והנה שלושה אנשים, די דריי אנשים מיינט דאך דריי מלאכים, וואס זיי זענען באשאפן געווארן פון די השתוקקות און דעם רצון וואס ער האט געהאט אין די דריי טעג צו מקיים זיין די מצוה פון הכנסת אורחים, און אז ס'איז געווען שלושה אנשים ווייסן מיר אז ס'איז געווען יום שלישי למילתו.

ע"י התשוקה לקיים המצוה מטהר ומזכר האדם את כל גופו ואלו אבלי ע"י קיום המצוה בפועל מטהר ומזכר את כל גופו ואבריו: מ'זעהט טאקע פון דעם ווי גרויס איז דער כח פון א רצון און א מחשבה טובה, און אויך וויסן מיר וואס חז"ל זאגן חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשהא מעלה עליו הכתוב כאילו עשהא, אבער פונדעסטוועגן דארף מען וויסן אז ס'איז נאר כאילו, בשעת א איד איז מוציא די מחשבה מן הכח אל הפועל, און ער טוהט טאקע די מצוה מיט זיינע איברים, איז דאס א ודאי אויף א העכערע מדריגה, ווייל דער רצון און די תשוקה וואס א איד האט צו מקיים זיין א מצוה איז מזכר און ס'רייניגט אויס דעם מח מיט דעם לב, אבער בשעת א איד איז מוציא די אלע מחשבות טובות מן הכח אל הפועל, און ער טוהט טאקע די מעשה המצוה בפועל דעמאלטס איז ער מזכר און ער איז מטהר ומקדש די אלע איברים און דעם גאנצן גוף זיינע, אלעס ווערט דאך נתקדש פון די קדושה פון די מצוה.

כשראה אברהם שע"י רצונו להכניס אורחים נבראו ג' מלאכים מזה נתלהב ביותר לקיים המצוה בפועל: דאס קען מען אפשר אויך זאגן, אויף דעם וואס ס'שטייט ב"י אברהם אבינו וירא וירץ לקראתם (יח, ב), אז אברהם אבינו געזען די מלאכים וואס זיי זענען באשאפן געווארן פון די מחשבה און דער רצון צו מקיים זיין די מצוה פון הכנסת אורחים, האט ער זיך פארגעשטעלט, אויב די מחשבה אליין איז אזוי חשוב אז ס'איז באשאפן געווארן פון דעם די מלאכים, און דאך א ודאי אז דער קיום המצוה בפועל אסאך אסאך חשובער. און דאס זאגט דער פסוק, וירא, ער האט געזעהן די מלאכים וואס זענען באשאפן געווארן פון די מחשבה, איז גלייך וירץ לקראתם, ווייל דאס האט איהם מעורר געווען צו מקיים זיין די מצוה פון הכנסת אורחים בפועל למש.

און דורך דעם וואס ער האט מקיים געווען די מצוה בפועל און ער האט זיך מטריר געווען צו באזארגן אלע צרכים זייערע פון די אורחים, האבן טאקע די מלאכים אליין וואס זענען באשאפן געווארן דורך זיין מחשבה האבן געהאט א עליה, ווי מ'זעהט אז ביים אנהייב שטייט והנה שלושה אנשים נצבים, זיי זענען נאר געשטאנען, און שפעטער נאכדעם וואס אברהם אבינו האט זיך געפארעט מיט די געסט, און מקיים געווען בפועל די מצוה פון הכנסת אורחים, שטייט שוין ויקומו משם האנשים (יח, טז), א בחי' פון תקומה היתה להם, זיי האבן טאקע געהאט א עליה, און זיי זענען נתעלה געווארן אויף א העכערע מדריגה דורך די מצוה וואס איז געטאן געווארן בפועל. (וירא תשס"ה - לומדן)

י"ז חשון (תקפ"ו) יומא דהילולא דהרה"ק רבי מנחם מנדל מקאסוב זי"ע בעל אהבת שלום

א. מתלמידיו הנודעים והמפורסמים של הרה"ק רבי משה יהודה לייב מסאסוב זי"ע היה הרב הקדוש מ' מנחם מענדל מקאסוב ז"ל הוא הרב המפורסם מאוד בישראל צ"ע בוצ"ק בן הרב מ' יעקב קאפיל תלמיד הבעש"ט ז"ל נגמ' חסידים אהבת שלום עה"ת והשאיר אחריו ברכה שני בנים הרה"ק מ' חיים מקאסוב ז"ל צדיק מפורסם קדו"מ בעהמ"ס תורת חיים עה"ת, והרה"ק מ' דוד מואבליטוב ז"ל. (סדר הדורות החדש)

ג. גדולתו בתורה: רבינו הנ"ל נודע כי היה גם גאון גדול בש"ס ופוסקים מלבד עוצם קדושתו ובשור"ת הגאון הגאונים מחו"ר' משולם איגרא יש אליו תשובות ומתארי בשם הגאון באותן הימים אשר לא הורגלו גאוני הדור לעטר בזה למי שאינו הולמתו.

מדריגות רוח"ק ע"י לימוד חו"מ: בימי חורפי כתב לי הגה"צ חסידא קדישא מו"ה מנחם מענדל פאנעט זצ"ל אבד"ק דעעש כי רבינו אמר שכל מדריגות רוח הקודש לקח ע"י לימוד חשן משפט ומובא הענין גם בחיבורי טהרה מהגאון צ"ה"ל חצ"ה (עשר צחצחות)

ג. מינוני למנהיג: כשעלה הרה"ק רבי זאב מוטשערינאוטראה לארץ ישראל, שלח בדרכו את אחד מבני החבורה שיסע לקאסוב אל תלמידו הרה"ק רבי מנחם מנדל, ויאמר לו בשמו שהוא מסמך אותו לרבי ומנהיג בישראל.

רבי מענדל היה אז עני גדול וחי בדחקות נוראה ואשתו היתה מוכרת סיד כבוי [שהיו מחממים לבנים ומכבים אותם במים קרים והאבנים נמסים ונעשים סיד וזה היה עבודה קשה], ומוזה היתה מפרנסת את ביתה בצמצום גדול, כשהגיע השליח לביתו ראה שהרבנית עומדת בחצר עם הסיד, וילדיה ששחקו בחצר הפכו אגב מרוצתם את כל החבית עם הסיד ונשפך הכל על הארץ וכל עמלה ירד לטמיון, ונכנסה לבבלה הק' שישב ולמד והתאוננה לפניו מתוך עגמת נפש - ראה נא מה עוללו הילדים שלך, והשיב לה במתינות - או סאי' שוין גאר שלענט, ווערט גוט... [כשהמנצב כבר כ"כ רגוע, יהיה כבר טוב], ובתוך כך נכנס השליח אליו ואמר לו - הרבי שליח לאמר לכם "או איר מעגט שוין ווערן רבי"... [הנכם יכולים כבר להיות רבי], כשאך יצא השליח מביתו ניגש אליו יהודי "דייטשלי" ושאלו היכן גר הרבי והראהו על בית הרה"ק, ונכנס אליו ונתן לו קוויטל ועשרה רייניש לפדיון.

כטבא הרה"ק מטשארנאוטראה לארץ הקודש כתב משם מכתב לתלמידו הרה"ק מקאסוב בזה"ל: היום יום א' שאתמול ברכנו את החודש סיון "שיתחדש המלוכה שלו הן ע"ע ועל נפשות ביתו שלא יזו ממנו ומבניו ומבני בניו מעתה ועד עולם"... (מאמר מרדכי)

ד. תפלה: עוד היה דרכו בק' בעת תפלתו השתפכות הנפש ממש בח' תפלה לעני כי עטוף היה עומד כעני השואל צרכיו בשפיכת הנפש לפני ה' ישפוך שירו בדמעות שלישי בנעימה ונחת וכל לב שומעיו היה נשפך כמים בעת שזומעו תפלת העמידה י"ח ברכות בקול עונה בלב נשבר ונדכה ודמועות וירדות מב' עיניו מאין הפגות וכל איש אשר עיניו לו יראה בסה"ק אהבת שלום ויבין מעט מעט מתהלוכותיו הק'.

ה. אהבת ישראל ואהבת חברים: רבינו הק' הנ"ל נודע כי מלבד מדריגותיו בכח אלקות היה אוהב ישראל גדול וכאשר בא לפניו איש מישראל לספר לו צרותיו ודאגותיו היה נראה עין בעין כי הגיעוהו עד לב ונפש והיה ממש כמו צרתו וצעריו והיה דרכו בקודש ליטע בין אנשי שלומיו אהבת רעים שישגיחוהו מ"א על חבירו ובצרת אחד יצר גם לרעהו למען ימהר לעזור לו בכל אשר יוכל והיה מתנהג עם אנשי שלומיו באהבה ואהבה והסברת פנים אשר לא נשמע כמוהו למען יטע וישרש בין מולם אהבה ואהבה. (עשר צחצחות)

המעין בספרו הקדוש אהבת שלום על התורה [וככה באהבת שלום תניינא על המועדים] ראה יראה דבריו מגהיל אש בענין אהבת חברים אם כי רוב דיבוריו המה בענין שבת קודש, ותיקון אות ברית קודש ומעשה הצדקה ויחוד יסוד ומלכות. (עשר צחצחות)

תוכחה שאמר לגביר א' מאנ"ש בענין אהבת חברים ולדאוג לצרכיהם: דרכו בק' היה ליטע בין אנשי אהבת רעים שישגיח א' על חבירו ובצרת אחד יצר גם לרעהו

למען ימהר לעזור לו בכל אשר יוכל והיה מתנהג עם אנשי באהבה ואהבה בהסברת פנים אשר לא נשמע כמוהו למען יטע וישרש בין כלם אהבה ואהבה.

כאשר שמעתי דבר יקר כי פעם אחד בא אליו גביר גדול ומפורסם מאנשי"ל והביא לו כסף הפדיון מנה אחת אפי"ס והיה מדבר עמו הרה"ק בהסברת פנים כדרכו בק' ובתוך הדברים אמר אליו הידעת את שלום איש פלוני מלמד אשר משכנו בעיר אשר משכנך בו כי הוא ג"כ מאנ"ש מה יענה שלומי, ויחפש הגביר הנ"ל כי באמת לא ידע אותו כי מה לו עמו עסק וחפץ עם המלמד הזה אשר הוא עני שוכן בקצה העיר, וישאלהו הרה"ק עוד שנית בשלומי, ויען הגביר מעולם לא היה לי עסק עם המלמד הזה ע"כ לא ידעתינו ועד היום הזה לא ידעתי הנמצא איש כמוהו בעירנו.

ויאמר הרה"ק במענה רך דברים היוצאים מן הלב בוש נא בוש בדבר הזה, ה' אלקים שמך לגביר על אחיך ואתה לא תחפון כלל לדעת מי אלה אחיך אנשים רעים אשר שניכם יחד אנשי שלומי ושוכנים בעיר אחת ולא ידעו א' את רעהו ולמה לא תדרוש ותחקור לדעת את אבינו עמך מעריך את אשר יראה ה' בלבבם מי המה, למען תשתתף בצרתם ולעזור להם ולסעדם בכל אשר תוכל הלא אם הנך ה' אלקים בעושר להיות אלוף לראש הן בעבור כי תחונן דלים ותדרוש שלום.

ויוסף הרה"ק ז"ל וידבר אליו, א"כ הוא כי אנשים רעים אחים מסתופפים דגל מחנה אחד המה זרים איש לרעהו ולא ידעו א' ממשנהו, הלא ניקל מאד לאיש האביון כי ימות בימי עלומיו ימי החורף מקרח הנורא ובעד כבר לחם גיע בלא עתו, בושני מכם, לא תחפון להיות איש בארץ לך נא ראה לראות בשלום אחיך ודרוש נא בשלום כלם כאשר אנכי דורש בשלום תמיד ותיקר בעיניך נפש אחיך האביון, ותהיה אצלך שוה אם גביר א' נכבד דורש בשלום או עני ואביון הולך קרוע דורש שלום ואם תתכבד בכבוד העני ממש כמו בכבוד העשיר או תצליח ואז תשכיל בכל אשר תעשה. (סדר הדורות החדש)

הרב הנ"ל העמיד תלמידים הרבה חסידים מופלגים ואנשי מעשה אשר דרכו בעקבותיו בעלי ענוה יתירה ושפלות רוח עובדי ה' בכל לבבם ובפרט אהבת רעים אשר השריש בהם רבם הק' היה עד להפליא ולא נראה ולא נשמע כמוהו כי את רעהו יעזרו בכל אשר להם, גם העסק בגמ"ח וכדומה שאר עובדין טבין אשר נטע בקרבם איש אלקי הזה. (סדר הדורות החדש)

כ' חשון (תר"ב) יומא דהילולא דהרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע

א. ותקם בעוד לילה - מאהבה ורצון: מנהג טוב נהג בעצמו שכאשר היה מתעורר באמצע השינה, לא היה חוזר לשכב, רק התגבר כארי לעבוד את עבודת הבורא, ואף אם התעורר בתחילת הלילה, היה נוהג לעשות כן.

ויהי בעת היותו בראשית קרא פעם לחבריו, וסיפר להם שעתה קשה עליו הדבר, ומבקשם שיתירו לו את הדבר, כי מאחר שנהג כן כמה שנים יש לזה הדין של נדר שצריך החרה, הם הסכימו לדבריו והתירו לו את נדרו, וביקשו ממנו עבור זה - כאשר היה נהוג בין החסידים - שיתן להם י"ש לשנות "לחיים", רבינו מילא בקשתם בתשואות חן, אבל מה נשתתמו חבריו בראותם אותו בחצות הלילה, והנה הוא בא לביהמ"ד ככלל לילה, ומתחיל ללמוד שיעוריו, כאילו לא היה כלום, נגשו אליו ושאלוהו: הרי אמרתם שקשה לכם הדבר, ומדוע באתם עתה?

ענה להם רבינו: לא רציתי להתיר את נדרי בשביל שלא אתנהג מעתה בדרכי הזה, אלא מאחר שהדבר היה עלי כנדר, לא הרגשתי בעצמי כאילו אני עושה הדבר מרצוני, דהרי חייב אנכי לקיים את נדרי, אבל מאחר שתתרתני את נדרי ואני חייב תו לקום, אפשר לי בקל להמשיך את דרכי כי עתה אני מרגיש שאני עובד את בוראי מרצוני. (שארית ברוך ח"ב דף טו אות פד)

ב. לא להניח לפעור רגע ללא תורה: היה ניעור כל לילה עד שעה ארבע לפנות בוקר, ואמר טעמו, כי אינו הולך לישון עד שמרגיש שהמורה צדק בעיר [הוא היה אדם גדול בתורה, וביראה ושמר ר' יענקל'ע] כבר קם משינתו ועוסק בתורה, כי אינו רוצה להניח את העיר רגע אחד בלי תורה. (עפ"י כת"י הגה"צ מוזמגרד זצ"ל)

[אין זה סתירה למה שכתוב לעיל בשם ספר שארית ברוך

עיי"ש, כי מסתמא היה זמן שנהג כן ובשנים אחרות נהג מנהג זה]. (ס' אוהב שלום)

ג. חולם בדברי תורה: רבינו זצ"ל לא ישן ב"ניטל" ואמר

הטעם: אני איני יכול לישון מבלי לחלום בדברי תורה, ומאחר שנהגו לו ללמוד ב"ניטל", איני רוצה לישון אז. (שם)

ד. גאון אחד שרצה לדעת על האיש השוחח עמו אם זה רבינו ורבינו היה מסתיר עצמו, מה עשה הגאון הלז? התחיל לומר מאמר מתקוני זוהר ובמכוון שינה קצת מלשון התיקונים, רבינו ששמע אותו משנה הלשון קפץ ממקומו ואמר: לא כן כתוב שם, כי אם וכו', כשמוע הגאון כן נענה בחיוך ואמר: הנה עתה ידעתי כי גדול האיש המדבר עמי, ואמנם כן שאתם הנכם הרב מקאמינקא.

ה. פעם אחת בעת היות רבינו בראשית, בא לבית המדרש דשם מוכר ספרים אחד עם הרבה ספרים יקרי המציאות, בין הספרים שהגיע היה ג"כ ספר "פרח מטה אהרן", כשראה רבינו ספר זה אשר זה זמן רב שהשתוקק לרכשו לעצמו, ושמע שהמוכר מבקש בעדו סכום רב אשר לא היה ביכולתו לקנות, ביקש מן המוכר ספרים שילוו לו את הספר ללילה אחת, למחרתו, כשהביא רבינו את הספר בחזרה, שאלו הלה אם בדעתו לקנות, לא ענה רבינו, איני צריך לקנות כי יש לי כבר את זה הספר, תמה המוכר ושאל: היכן לקח כבודו ספר זה בין לילה? - ענה לו רבינו: כי עברתי על כל דפי הספר ודמי לי כמאן דמונה בקופסא, כי אוכל לחזור לפניך בע"פ את כל דברי הספר מרישא ועד גמירא... (דור דעה דף שיז אות ג)

ו. הציל עשוק מיד עושקו - בדרך חכמה וערמה: פעם התנצל א"ע סופר אחד לפני רבינו, כי הוא כותב ס"ת לאיש אחד, והלה איש קמצן ואינו רוצה לשלם לו סכום המגיע לו בעד עבודתו, רבינו ראה את צערו של הסופר המסכן, והחליט בדעתו לעזור לו לקבל את כספו המגיעו בדיון, חשב מה לעשות, ונפל בדעתו המצאה מצוינית: הלך אל הקמצן הלו, אשר מלבד קמצנותו היה גם אדם גס ופשוט מאוד ואמר לו:

הנה שמעתי שאתה שוכרת סופר לכתוב לך ספר תורה, ובאתי לערוך לפניך מקח טוב, והוא: באם תשלם לסופר כך וכך בזמן שמוגיע לו, אני אשתדל אצלו שיכתוב לך בעד סכום זה חמשה ספרים, ולא רק ספר אחד... [דעת רבינו היתה על החמשה חומשי תורה...]

כשמע הלה כך, קפץ ממקומו ואמר בפה מלא: כן! אני מסכים לזה בהסכמה מוחלטת, בלב שמח חזר רבנו אל הסופר וסיפר לו את דבר המקח, לשביעות רצונו המלאה של הסופר.

ז. עבודה במילי דבדיחותא: הרה"ק מראפשיץ זצ"ל היה נוהג להיות "בדחן" על חתנות, ואמר מילתא דבדיחותא ואמרות שנונות, אשר כל שומעיו היו ממלאים פיהם שחוק, והוא כיוון אז כוונות וצירופים שונים שהתלבשו יפה בתוך הדברי בדחנות.

מבין ה"חבראי קדישא" של הרה"ק מראפשיץ זצ"ל, היה רבינו התלמיד שירש מרבו דרך עבודה הלזו, ואף הוא כל כולו עטוף מסתורין היה, לפעמים אמר מילתא דבדיחותא ובו היה טמון לימוד וזות עד אדם מישראל, ולפעמים המשיך איזה רפואה ע"י אמרתו, וכל אמרותיו ושיחותיו היו צירופי שמות ויחודים קדושים, בבחינת רבו מראפשיץ זצ"ל. רעו וידידו הרה"ק מצאנו אמר על בדיחותו של רבינו דברי ערך נשגבים למאוד ופעם אמר כי הלא הרב מקאמינקא לא אמר סתם בדיחות, הוא כיון אז אותם הכוונות שכיוון הכהן גדול ביום הכיפורים בכניסתו לפני ולפנים. (אוהב שלום עמ' קב ע"ש כל הסיפור)

ח. ציצית כשרים: מעולם לא לבש טלית שהיה על כנף אחד רק ז' חוטי, ואף שזה כשר מדינא, והיה אומר על עצמו בדרך צחות: מעולם לא לבשתי טלית עם ציצית כשרים... והטעם הפשוט בזה, משום שאם יקרע חוט אחד מבלי מתכוון, יהיה ג"כ הטלית כשר, משא"כ כשלושב לכתחילה טלית עם ז' חוטי, יפסל מיד בקריעת חוט אחד. (אוהב שלום עמ' קטו)

ט. זמן תפילה: דרכו היה להתפלל אף לאחר זמן תפילה, אבל צוה לבנו שלא ישגיח עליו ולא יעשה כמוהו, כי הוא חולה, ולכן הוא מאחר את תפילתו. (שם) (נלקט מספר אוהב שלום)

בין משה ואהרן

לה"ח ר' משה ביה"ח
ר' מרדכי וידל ר'ל
זמן תחת ב"ר יחאל ע"ה
הונצחו ע"י בניהם ה"ר